Humanities, Social Sciences and arts
Volume 12 Number 4 July – August 2019
Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

พุทธศาสนากับการพัฒนาสังคมไทย ในยุคไทยแลนด์ 4.0

Buddhism and Thai Society Development,Thailand 4.0

Received:	*October*	*31, 2018*
Revised:	*August*	*23, 2019*
Accepted:	*August*	*30, 2019*

พระครูโกศลธรรมานุสิฐ (Phrakhrukosolthammanusith)*
พระครูสุตาภรณ์พิสุทธิ์ (Phrakhrusuthapornphisuth)**
พระครูพิพัฒนวุฒิกร (Phrakhruphiphatnawutikon)***

บทคัดย่อ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาเอกของโลกที่มีหลักคำสั่งสอนอันเปรียบเสมือนห้วงมหานทีแห่งสรรพศาสตร์ จึงมิใช่เพียงแค่เป็นปรัชญาหรือทฤษฎีเท่านั้น หากแต่ยังมีเนื้อหาครอบคลุมถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ความนึกคิดแทบทุกด้าน ไม่ใช่ศาสนาแห่งการอ้อนวอนปรารถนา หรือศาสนาแห่งความห่วงหวังกังวล การสั่งสอนธรรมของพระพุทธเจ้าทรงมุ่งผลในทางปฏิบัติให้ทุกคนจัดการกับชีวิตที่เป็นอยู่จริงๆ ในโลก ในสังคมไทยปัจจุบันนี้อยู่ในยุค Thailand 4.0 นับเป็นกระแสที่ได้รับการกล่าวถึง และวิเคราะห์ในแง่มุมต่าง ๆ อย่างมากมาย ทั้งนี้คงเนื่องมาจากเป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายของรัฐบาล ที่จะขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่เป้าหมาย **“มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”** โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นโยบายที่จะเปลี่ยนเศรษฐกิจแบบเดิมไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วย เทคโนโลยีและนวัตกรรม

คำสำคัญ : พระพุทธศาสนา, การพัฒนา,สังคมไทย,ยุคไทยแลนด์ 4.0

* อาจารย์ประจำหลักสูตร(ตำแหน่งนเลขานุการกรรมการหลักสูตร(.พธ.ด.,พธม.,พธ.บ.,)สาขาการจัดการเชิงพุทธ นวบ.วัดป่าไลยก์วรวิหาร มจร จังหวัดสุพรรณบุรี

** อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ (ปธ.๔,พธม.,พธ.บ.,)วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวัดป่าเลไลยก์วรวิหาร จังหวัดสุพรรณบุรี

*** อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ (ปธ.๔,พธม.,พธ.บ.,)วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวัดป่าเลไลยก์วรวิหาร จังหวัดสุพรรณบุรี

Abstract

Buddhism is a top world-class of religion with the same teaching as Gautama Buddha. It is not just a philosophy, religion and or a theory. However, it is also covers the way of life, the idea of almost every aspect. And also it is not a religion of desire sometimes we call it an anxiety. The teachings of the Buddha are aimed at the practical way for everyone to handle the real life in the world in our Thai society formal and informal in Thailand 4.0. This is the currently mentioned due to the government's policy vision. The Buddha taught that in order to realize enlightenment, and driving Thailand ahead to the goal of "sustainable prosperity", Therefore Buddhism believes that suffering is self-created. A policy that will change the traditional economy for both driving of Technology and Innovation

Keywords : “Buddhism”, “Society Development”, “Thailand 4.0”

1.บทนำ

“พระพุทธศาสนา”แยกได้เป็น 2 คำ คือ คำว่า พระ แปลว่าประเสริฐ ดีเลิศ คำว่า พุทธ แปลว่า ผู้รู้-ผู้ตื่น-ผู้เบิกบานในที่นี้หมายถึงท่านผู้ตรัสรู้อริยสัจ 4 อย่างถ่องแท้ส่วน คำว่า ศาสนาแปลว่าคำสอน หากรวมกัน พระพุทธศาสนา โดยความหมายแล้ว หมายถึงศาสนาแห่งความรู้แจ้ง เป็นศาสนาที่มีพระรัตนตรัยเป็นสรณะอันสูงสุด อันได้แก่ พระพุทธเจ้า พระธรรม และ พระสงฆ์ โดยพระรัตนตรัยทั้ง 3 นี้ย่อมมีคุณเกี่ยวพันเป็นอันเดียวกัน จะแยกออกจากกันโดยเฉพาะไม่ได้ ด้วยพระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ธรรมก่อนแล้วสอนให้พระสงฆ์รู้ธรรม พระธรรมนั้น พระสงฆ์ซึ่งเป็นสาวกของพระพุทธเจ้าย่อมจำทรงไว้ ปฏิบัติและสั่งสอนสืบต่อพระศาสนา พระรัตนตรัย หรือพระไตรรัตน์ หมายถึง แก้วสามประการอันประเสริฐสุดของพุทธศาสนิกชน (ราชบัณฑิตยสถาน,(2554:988). ที่เรียกว่า รัตน (แก้ว) เพราะว่าเป็นสิ่งที่ประเสริฐ มีค่าสูง และหาได้ยาก เทียบด้วยดวงแก้วมณีและ ในบรรดาองค์แห่งความรู้ในพระพุทธศาสนาทั้งหมดนั้นเป็นความรู้ที่พระพุทธเจ้าทรงศึกษาค้นคว้าวิจัยด้วยพระองค์เองจนสามารถกำหนดเป็นทฤษฎีแห่งความรู้ต่างๆ มากมาย ในที่นี้จะแบ่งลักษณะความรู้ที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนเพียงแค่น้อยนิดเท่านั้น แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. คำสอนที่ทรงค้นพบใหม่ เช่น อริยสัจ ปฏิจจสมุปบาท เป็นต้น
2. คำสอนที่ทรงปฏิรูปจากลัทธิ ศาสนาเดิม เช่น การทำบุญให้ได้ผลสมบูรณ์จะต้องทำกับเป็นพราหมณ์โดยกำเนิด หรือบริสุทธิ์โดยตระกูล พระองค์ทรงปฏิรูปโดยให้ทำกับปฏิคาหก (ผู้รับ) ที่มีศีลบริสุทธิ์มีคุณธรรม และทายก (ผู้ถวายหรือผู้ให้) จะต้อง ความบริสุทธิ์ใน 3 กาล คือก่อนให้-ขณะกำลังให้-หลังจากให้แล้ว
3. คำสอนที่ทรงปฏิวัติ เช่น การฆ่าสัตว์บูชายัญจัดเป็นมหามงคลอย่างยิ่งสามารถบันดาลให้ตนสำเร็จตามปรารถนา พระองค์ทรงเห็นตรงกันข้ามว่าการฆ่าเป็นบาปทั้งสิ้น ความรู้ในพระพุทธศาสนาแม้จะมากมาย ถึงกระนั้นก็ตามพระพุทธศาสนามีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่พระนิพพาน คือการหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด ดังนั้นการบรรลุนิพพานก็คือการเข้าถึงความดับทุกข์โดยสิ้นเชิง และบรรลุความสุขอย่างสูงสุด จิตของผู้บรรลุนิพพานย่อมมีความสะอาดสว่างและสงบตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่และเมื่อดับขันธ์แล้วก็เป็นการสิ้นทุกข์ ไม่กลับมาเวียนว่าย

ตายเกิดในวัฏสงสารอีกต่อไป เมื่อมนุษย์ไม่สามารถเข้าสู่เป้าหมายอันสูงสุดได้อย่างรวดเร็วทางพระพุทธศาสนาจึงได้กำหนดอัตถะ หรือประโยชน์ที่เป็นเป้าหมายหลักและเป้าหมายรองเอาไว้ เพื่อเป็นหลักในการดำเนินชีวิตและเป็นที่มุ่งหวังสำหรับมนุษย์เอาไว้ 3 ระดับ ดังนี้

1. ทิฏฐิธัมมิกัตถะ จุดหมายขั้นตาเห็น หรือประโยชน์ปัจจุบัน เช่นมีสุขภาพที่ดี มีเงินใช้และมีงานทำ มีสถานภาพที่ดี และมีครอบครัวที่ผาสุก เป็นต้น

2. สัมปรายิกัตถะ จุดหมายขั้นเลยตาเห็น หรือประโยชน์เบื้องหน้า เช่น ความอบอุ่นซาบซึ้งสุขใจ ความภาคภูมิใจ ความอิ่มใจ ความแกล้วกล้ามั่นใจ และความโล่งจิตมั่นใจ เป็นต้น

3. ปรมัตถะ จุดหมายสูงสุด หรือประโยชน์อย่างยิ่ง เช่น ไม่หวั่นไหวต่อโลกธรรม ไม่ผิดหวังและเศร้า มีความปลอดโปร่งสงบ และเป็นอยู่ด้วยปัญญา เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าพระพุทธศาสนามีหลักคำสอนที่มีเหตุและผลเป็นศาสนธรรมว่าโดยแม่บทอันเป็นหลักการใหญ่ที่เรียกว่า ปาพจน์ มี 2 อย่างคือ พระธรรมกับพระวินัย ว่าโดยปิฎกซึ่งเป็นคัมภีร์หลักของศาสนามี 3 คือ พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก ว่าโดยหัวข้อที่เรียกว่าธรรมขันธ์มี 84,000 พระธรรมขันธ์ (คูณ โทขันธ์(2545:1.) พระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคมไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน (พระครูโสภณปริยัติสุธี, 2550:1-3), มีเนื้อหาครอบคลุมถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ความนึกคิดแทบทุกด้านและที่สำคัญพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการกระทำ (กรรมวาท และกิริยาวาท) เป็นศาสนาแห่งความเพียรพยายาม (วิริยวาท) ไม่ใช่ศาสนาแห่งการอ้อนวอน ปรารถนา การสั่งสอนธรรมของพระพุทธเจ้าทรงมุ่งผลในทางปฏิบัติให้ทุกคนจัดการกับชีวิตที่เป็นอยู่จริงๆ ในโลกนี้และเริ่มต้นแต่บัดนี้

2. ความเป็นมาความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทย

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย ด้วยชนชาติไทยได้นับถือและยกย่องเทิดทูนเป็นสรณะแห่งชีวิต สืบทอดต่อเนื่องกันมาเป็นเวลาช้านาน ขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรมของชาติส่วนใหญ่มีพื้นฐานมาจากพระพุทธศาสนา องค์พระมหากษัตริย์ซึ่งทรงเป็นพระประมุขของชาติทุกๆ พระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะ ทรงดำรงอยู่ในฐานะเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก ทรงยกย่องเชิดชูพระพุทธศาสนาตลอดมา ตั้งแต่อดีตอันยาวนาน จวบจนกาลปัจจุบัน อันแสดงให้เห็นเป็นประจักษ์ว่าพระพุทธศาสนาได้สถิตสถาพรเป็นมิ่งขวัญของชาติไทยตลอดมาทุกยุคทุกสมัย

กล่าวได้ว่าชาติไทยได้มีความเจริญมั่นคง ดำรงเอกราชอธิปไตยสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่โบราณกาล จวบจนกาลปัจจุบัน ก็ด้วยคนไทยทั้งชาติยึดมั่นอยู่ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีความเคารพบูชาพระรัตนตรัย คือพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์เป็นสรณะ พระพุทธศาสนาจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อชีวิตของชาวไทย โดยมีส่วนเสริมสร้างอุปนิสัยของคนในชาติให้รักความสงบ มีความเสียสละ แกล้วกล้า อาจหาญ รอบรู้ฐานะ อฐานะ มีความรักและยึดมั่นอยู่ในสามัคคีธรรม

โดยที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทยดังกล่าวนี้ ชาวไทยส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 95 ของประชากรทั้งประเทศเป็นพุทธศาสนิกชน เป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนามีอิทธิพลเป็นอันมากต่อความเชื่อ และความประพฤติ หรือการดำรงชีวิตของคนไทยส่วนใหญ่

หากมองดูสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าแม้ชาวไทยเราส่วนใหญ่จะเป็นพุทธศาสนิกชนดังกล่าวแล้ว แต่ส่วนใหญ่มักเป็นกันตามจารีตประเพณี หรือเป็นพุทธศาสนิกชนตามสำมะโนครัว มักไม่ค่อยได้มีโอกาสได้เรียนรู้ ได้ศึกษาพระพุทธศาสนาได้เท่าที่ควร ทั้งนี้ย่อมสืบเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการด้วยกัน (พิทูร มลิวัลย์ และไสว มาลาทอง,(2542:3) แต่อย่างไรก็ดีสังคมที่จะพัฒนาได้ดีได้ต้องมีหลักทางศาสนาเข้าพัฒนาได้จะทำให้สังคมนั้นเจริญรุ่งเรือง

พระพุทธศาสนาถือได้ว่าเป็นศาสนาประจำชาติ และอยู่เคียงคู่กับชาติไทยมาโดยตลอด ดังนั้น พระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญต่อสังคมไทย พอสรุปได้ดังนี้ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2543:9-10),

1) พระพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตของคนไทย เพราะคนไทยนำหลักธรรมมาประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และลักษณะนิสัยของคนไทยมีจิตใจที่ดีงามในทุกๆ ด้าน มีความเป็นมิตรกับทุกคน เป็นต้น

2) พระพุทธศาสนาเป็นหลักในการปกครองประเทศ กษัตริย์ทุกพระองค์ของไทยได้นำเอาหลักธรรมพระพุทธศาสนาไปใช้ในการปกครองประเทศ เช่น ทศพิธราชธรรม ตลอดมา หรือใช้หลัก “ธรรมาธิปไตย” และหลักอปาริหานิยธรรม เป็นหลักในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น

3) พระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจ เนื่องจากหลักธรรมในพระพุทธศาสนามุ่งเน้นให้เกิดความรักความสามัคคีกัน มีความเมตตากรุณาต่อกัน เป็นต้น จึงเป็นศูนย์รวมจิตใจของชนชาวไทยให้มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน

4) พระพุทธศาสนาเป็นที่มาของวัฒนธรรมไทย ด้วยวิถีชีวิตของคนไทยผูกพันกับพระพุทธศาสนา จึงเป็นกรอบในการปฏิบัติตนตามหลักพิธีกรรมในพระพุทธศาสนาต่าง ๆ เช่น การบวช การแต่งงาน การทำบุญเนื่องในพิธีการต่างๆ การปฏิบัติตนตามประเพณีในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น ซึ่งเป็นส่วนที่ก่อให้เกิดวัฒนธรรมไทยจนถึงปัจจุบัน

5) พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นสถาบันหลักของสังคมไทย พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาที่สังคมไทยส่วนใหญ่นับถือ และสืบทอดกันมาเป็นช้านาน ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงมีบทบาทสำคัญของวิถีชีวิตของคนไทย พระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญในด้านต่างๆ ทั้งด้านการศึกษา ด้านสังคม และด้านศิลปกรรม

6) พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นรากฐานของวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนไทยผูกพันอยู่อย่างแนบแน่นกับพระพุทธศาสนา ซึมแทรกผสมผสานอยู่ในแนวความคิด จิตใจและกิจกรรมแทบทุกก้าวของชีวิตโดยตลอดเวลายาวนาน โดยยังคงเนื้อหาสาระเดิมที่บริสุทธิ์ไว้ได้ก็มี ถูกดัดแปลงเสริมแต่งตลอดจนปนเปกับความเชื่อถือและข้อปฏิบัติสายอื่นหรือผันแปรในด้านเหตุอื่นๆ จนผิดเพี้ยนไปจากเดิมก็มาก

7) พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นเอกลักษณ์ของชาติ การที่พระพุทธศาสนาอยู่กับคนไทยมาช้านานจึงก่อให้เกิดการซึมซาบเอาหลักปฏิบัติของพระพุทธศาสนาให้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ก่อให้เกิดความเป็นเอกลักษณ์ของคนไทยที่ไม่เหมือนกับชาติอื่นๆ ที่เป็นเอกลักษณ์เด่นได้แก่ รักความเป็นอิสระ และความมีน้ำใจไมตรี

8) พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นมรดกของชาติ หลักฐานทางคัมภีร์และศาสนาวัตถุ ซึ่งนักประวัติศาสตร์โบราณคดีเชื่อว่า พระพุทธศาสนาได้เข้ามาเผยแพร่ในดินแดนสุวรรณภูมิก่อน พ.ศ. 500 แต่ศรัทธาความเชื่อของปุถุชนก็เป็นไปตามยุคสมัย พระพุทธศาสนาจึงรุ่งเรืองและเสื่อมลงตามกาลสมัยด้วย จนกระทั่งพ่อ

ขุนศรีอินทราทิตย์ได้สถาปนากรุงสุโขทัยและรับเอาพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ครั้นราว พ.ศ. 1836 พ่อขุนรามคำแหงมหาราชได้ อาราธนาพระสงฆ์ลังกาวงศ์จากนครศรีธรรมราชไปกรุงสุโขทัยและอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาจนมั่นคงยืนนานมาในปัจจุบันนี้

9) พระพุทธศาสนาในฐานะที่ช่วยสร้างสรรค์อารยธรรม ชนชาติหนึ่ง ๆ นอกจากมีหน้าที่ต้องพัฒนาประเทศชาติของตนเองแล้ว ก็พึงมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์และส่งเสริมอารยธรรมโลกด้วย ชนชาติไทยเป็นชนชาติที่เก่าแก่มากชนชาติหนึ่ง มีวัฒนธรรมที่เจริญก้าวหน้าอย่างสูงมาตลอดเวลายาวนาน จึงได้มีส่วนร่วมในการสร้างเสริมอารยธรรมของโลกด้วย แม้ว่าจะอยู่ในขอบเขตที่ไม่กว้างนัก ส่วนร่วมที่ว่านี้ก็คือ ศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งพัฒนาขึ้นมาจนมีแบบแผนเป็นของตนเอง อย่างที่เรียกว่ามีเอกลักษณ์ของความเป็นไทยเด่นชัด ศิลปวัฒนธรรมไทยเหล่านี้มีรากฐานมาจากพระพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่

10) พระพุทธศาสนาในฐานะที่ช่วยสร้างความสงบสุขให้แก่โลก พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานอารยธรรมที่สำคัญของโลกดังได้กล่าวมาแล้ว พระพุทธศาสนายังช่วยสร้างความสงบสุขให้แก่ชาวโลกได้ หากศึกษาในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนามีทั้งการสร้างสรรค์ อารยธรรมและสันติภาพแก่มวลมนุษย์ นั่นคือ พระพุทธศาสนาเกิดขึ้นในประเทศอินเดียหรือชมพูทวีป พระพุทธศาสนาได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมอินเดีย กล่าวคือ สังคมอินเดียเคยนับถือพระพรหมเป็นเทพเจ้าสูงสุด ผู้สร้างผู้บันดาลทุกสิ่ง มีการบูชายัญเทพเจ้า แล้วก็มีการกำหนดมนุษย์เป็นวรรณะต่าง ๆ โดยชาติกำเนิด เป็นกษัตริย์ เป็นพราหมณ์ เป็นแพศย์ เป็นศูทร แล้วก็ถือว่าพราหมณ์เป็นผู้ที่ติดต่อสื่อสารกับเทพเจ้ากับพระพรหม เป็นผู้รู้ความต้องการของพระองค์ เป็นผู้รับเอาคำสอนมารักษา มีการผูกขาดการศึกษาให้อยู่ในวรรณะสูง คนวรรณะต่ำเรียนไม่ได้ เป็นต้น เมื่อพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องเหล่านี้อย่างมากมาย เช่น เรื่อง วรรณะ 4 พระพุทธศาสนาไม่ยอมรับ แต่ให้ถือหลักว่า “คนมิใช่ประเสริฐหรือต่ำทรามเพราะชาติกำเนิด แต่จะประเสริฐหรือต่ำทรามเพราะการกระทำ” แล้วก็ไม่ให้มัวหวังผลจากการอ้อนวอนบูชายัญ สอนให้เปลี่ยนการบูชายัญหรือเลิกการบูชายัญ ให้หันมาหวังผลจากการกระทำ นี่คือการ “ประกาศอิสรภาพของมนุษย์”

สรุปในประเด็นที่ 2 เกี่ยวกับความเป็นมาความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทย พร้อมเชื่อมโยงไปสู่หัวข้อที่ 3

3. ความเป็นมาความหมายของคำว่าประเทศไทย 4.0

ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา น่าจะอยู่ชั้นประถมปลาย บัดนี้ล่วงเลยมากว่า 40 ปีแล้ว “ประเทศไทยก็ยังเป็นประเทศกำลังพัฒนาอยู่” แต่เมื่อไม่นานมานี้ น่าจะเป็นแสงสว่างแล้ว โจทย์คงจะได้ถูกแก้แล้ว และจะได้เห็น “ประเทศไทยเป็นประเทศพัฒนา” แล้วจริง ๆ (ในชีวิตนี้) หลายท่านคงผ่านหูผ่านตาคำว่า “ประเทศไทย 4.0” หรือ “ไทยแลนด์ 4.0” มาบ้างแล้ว แต่ก็เชื่อว่า หลายท่านยังไม่รู้จัก “ประเทศไทย 4.0” หรือ อาจจะรับรู้แต่ไม่สนใจ เราลองอ่านข้อเขียนสั้น ๆ ต่อไปนี้ดูดีไหม อย่างน้อยก็เพื่อประดับความรู้ ตอบได้หากมีคนถาม หรือ บอกต่อ โดยเฉพาะวงครู บา อาจารย์หรือ แม้แต่คนทั่วไป เพราะเราอยู่ประเทศไทย ไม่เสียหายที่จะรู้จัก “ไทยแลนด์ 4.0” (พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา.(2559:เว็บไซน์) ถอดความจากข้อเขียน บทบรรยาย ของ ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ ผู้มีหน้าที่กำหนดแนวคิด วางระบบเพื่อดำเนินการตามนโยบายของนายกรัฐมนตรีในเรื่องนี้โดยตรง มาเล่าต่อโดยเป็นประเด็น ดังนี้

ไทยแลนด์ 4.0 คืออะไร (ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ ,2560:ออนไลน์). “ไทยแลนด์ 4.0” เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย หรือ โมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาล ภายใต้การนำของ **พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา** นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่เข้ามาบริหารประเทศบนวิสัยทัศน์ที่ ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ที่มีภารกิจสำคัญในการขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ เพื่อปรับแก้ จัดระบบ ปรับทิศทาง และสร้างหนทางพัฒนาประเทศให้เจริญ สามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ ๆที่เปลี่ยนแปลงอย่างเร็ว รุนแรงในศตวรรษที่ 21 ได้ เพื่อให้เข้าใจ “ประเทศไทย 4.0” ขอไล่เรียงเพื่อให้เห็นภาพ คือ ประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมามีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจเป็นไปอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ยุคแรก ขอเรียกว่า “ประเทศไทย 1.0” เน้นการเกษตรเป็นหลัก เช่น ผลิตและขาย พืชไร่ พืชสวน หมู หมา กา ไก่ เป็นต้น ยุคสอง ขอเรียกว่า “ประเทศไทย 2.0” เน้นอุตสาหกรรมแต่เป็นอุตสาหกรรมเบา เช่น การผลิตและขายรองเท้า เครื่องหนัง เครื่องดื่ม เครื่องประดับ เครื่องเขียน กระเป๋า เครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น และปัจจุบัน (2559) จัดอยู่ในยุคที่สาม ขอเรียกว่า “ประเทศไทย 3.0” เป็นอุตสาหกรรมหนักและการส่งออก เช่น การผลิตและขาย ส่งออกเหล็กกล้า รถยนต์ กลั่นน้ำมัน แยกก๊าซธรรมชาติ ปูนซีเมนต์ เป็นต้น แต่ ไทยในยุค 1.0 2.0 และ 3.0 รายได้ประเทศยังอยู่ในระดับปานกลาง อยู่อย่างนี้ไม่ได้ ต้องรีบพัฒนาเศรษฐกิจสร้างประเทศ จึงเป็นเหตุให้นำไปสู่ยุคที่สี ให้รหัสใหม่ว่า “ประเทศไทย 4.0” ให้เป็นเศรษฐกิจใหม่ (New Engines of Growth) มีรายได้สูง โดยวางเป้าหมายให้เกิดภายใน 5-6 ปีนี้ คล้าย ๆ กับการวางภาพอนาคตทางเศรษฐกิจที่ชัดเจนของประเทศที่พัฒนา เช่น สหรัฐอเมริกา “ A Nation of Makers ” อังกฤษ “ Design of Innovation” อินเดีย “Made in India” หรือ ประเทศเกาหลีใต้ที่วางโมเดลเศรษฐกิจในชื่อ “ Creative Economy”

ไทยแลนด์ 4.0 มีลักษณะมีความมุ่งมั่นของนายกรัฐมนตรี ที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “Value–Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” โดยมีฐานคิดหลัก คือ เปลี่ยนจากการผลิตสินค้า“โภคภัณฑ์”ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม”.เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรม ไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม และเปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้า ไปสู่การเน้นภาคบริการมาก

วารสารไทยคู่ฟ้า ที่จัดทำโดยสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ระบุว่า นโยบาย Thailand 4.0 เปรียบเสมือน "ขับรถคันใหม่ที่มีสมรรถนะสูงกว่าเดิมบนถนนราบเรียบที่สามารถเหยียบคันเร่งไปข้างหน้าได้" ซึ่งมีสิ่งที่ทำเพื่อรองรับนโยบาย Thailand 4.0 ไปแล้ว อาทิ การส่งเสริม 10 อุตสาหกรรมเป้าหมายแห่งอนาคต, การปรับจากการทำเกษตรแบบดั้งเดิมไปสู่การทำเกษตรยุคใหม่, การส่งเสริมผู้ประกอบการเริ่มใหม่ (startup), การส่งเสริมและสร้างความร่วมมือระหว่างเอกชนกับสถาบันการศึกษาและศูนย์วิจัยเพื่อให้เกิดการนำผลการศึกษาวิจัยออกมาใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

มีข้อสังเกตุจากกูรูผู้รู้ในคุณลักษณะของคำว่าไทยแลนด์ 4.0 กล่าวไว้ว่า

นายรอล์ฟ ดีเตอร์ ดาเนียล (รอล์ฟ ดีเตอร์ ดาเนียล,(2017:ออนไลน์) สภาหอการค้ายุโรป กล่าวถึงมุมมองเศรษฐกิจของอียู ว่าสาเหตุที่บริษัทในยุโรปประสบความสำเร็จ คือการวิจัย และการทำงานร่วมกัน หากมีกรณีไม่สำเร็จก็ต้องศึกษาหาสาเหตุ การศึกษาเอสเอ็มอีแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้เชี่ยวชาญ มุ่งมั่นและพยายามในธุรกิจนั้นอย่างเต็มที่ ทั้งนี้จากการทำงานร่วมกับสภาหอการค้าไทย ทำให้เห็นความแตกต่างของสภาหอการค้า

ไทยและหอการค้ายุโรป โดยไทยมีความจำกัดด้านบุคลากร เงินทุน และเทคโนโลยี อีกเรื่องที่สำคัญคือ “แรงงาน” ประเทศไทยยังต้องการแรงงานต่างด้าวจำนวนมาก หากไม่มีแรงงาน การเติบโตของเศรษฐกิจก็จะชะงักลง ขณะเดียวกันหากมองลงไปในนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ต้องเชื่อมโยงให้ดีระหว่างเครื่องจักรและแรงงาน หากนำหุ่นยนต์มาใช้ทำงานแทนมากเกินไป แรงงานจะตกอยู่ในสถานะว่างงานจำนวนมากเขากล่าวต่อว่า การคุ้มครองนักวิจัยและนักพัฒนาในภาคส่วนอียูถือเป็นเรื่องสำคัญ การจะสร้างแรงบันดาลใจต้องเข้าใจพื้นฐาน หากใช้มาตรการเกี่ยวกับภาษีมาเป็นแรงจูงใจต้องดูว่าเหมาะสมหรือไม่ ส่วนกรณีรถไฟความเร็วสูงนั้น มองว่าที่จำเป็นคือความเร็วขนาดปานกลาง ไม่ใช่ความเร็วสูง ดังนั้น จึงต้องดูตามความเหมาะสมด้วย โดยเฉพาะกล่าวคำสุดท้ายว่า “การสนับสนุนอาเซียนได้ แต่ไม่ใช่เรื่องของเงิน เป็นเรื่องของเครื่องมือ ที่ให้พวกคุณช่วยเหลือและพัฒนาตนเอง เพื่อความก้าวหน้า โดยด้านการศึกษา สำหรับผมสำคัญมาก ไทยแลนด์ 4.0 คงไปไม่ถึงไหน หากคุณไม่สนับสนุนการศึกษา”

พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี กล่าวในรายการคืนความสุขให้คนในชาติช่วงหนึ่งว่าจะพัฒนาประเทศไทยภายใต้คำจำกัดความว่า “ประเทศไทย 4.0” หรือ “Thailand 4.0” ว่า (พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา,(2559:ออนไลน์) ย้อนกลับไป Thailand 1.0 ประเทศไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม แล้วใช้แรงงานอย่างเดียว พอ Thailand 2.0 เริ่มมีภาคอุตสาหกรรมเข้ามา เอาเครื่องจักรมาช่วยงานเกษตรกรหรือแรงงาน พอมา Thailand 3.0 ไปสู่การมีอุตสาหกรรมหนักเข้ามา มีการลงทุนจากต่างประเทศบ้าง วันนี้เราพัฒนาเศรษฐกิจอยู่ระยะนี้มานานพอสมควร ประมาณสัก 20 ปี ไม่ได้ปรับ ไม่ได้เตรียมมาตรการลดความเสี่ยงจากภายนอกที่มีเศรษฐกิจโลกตกต่ำอะไรทำนองนี้ เรายังเข้มแข็งไม่พอ เพราะเรายังติดอยู่ตรง 3.0 เพราะฉะนั้นเราต้องก้าวไปสู่ 4.0 ให้ได้ 3.0 นั้นเกิดปัญหาอะไรก็คือว่า เราไปเน้นการพัฒนามิติเศรษฐกิจ มิติสังคมหายไป เสียสมดุล เสียเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ป่าถูกบุกรุกอะไรแบบนี้ เอามาคิดใหม่ทั้งหมดถึงได้ออกมาเป็น 4.0 คือยุคต่อไปแล้วล่ะ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของ ทำอย่างไรประเทศจะพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลางอย่างแท้จริง คำว่าปานกลางคือทั้งหมดต้องขึ้น ปานกลางขึ้นมาเฉพาะตรงข้างบน ตรงข้างล่างค่อนข้างจะต่ำอยู่ ผู้มีรายได้น้อย ก็ไปติดกับดักอะไรอีก ความเหลื่อมล้ำ ความไม่สมดุลของการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืนต่างเกิดขึ้นเร็ว แล้วก็พัง ต้องสร้างความเข้มแข็งทุกขั้นตอน โดยมี พล.อ.ประยุทธ์กล่าวอีกว่า การพัฒนารูปแบบของการลงทุนโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทยใหม่ ที่เรียกว่า New Economy Model เศรษฐกิจรูปแบบใหม่ ก็คือเราต้องใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทำอะไรก็ตามต้องมีเหตุมีผล พอประมาณแล้วมีภูมิคุ้มกันที่ดีภายใต้เงื่อนไขความรู้ และคุณธรรม แต่ไม่ได้หมายความว่าต้องประหยัดไม่ใช้เงินกันเลยต้องมีกระบวนการพัฒนาประเทศไทยภายใต้ ประเทศไทย 4.0 Thailand 4.0 จะต้องสอดรับกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี นี่คือความสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพราะต้องพัฒนา 20 ปีต่อไปแล้ว ที่ผ่านมาเราใช้ 1, 2, 3 มา 10 ปี 20 ปี มาจากอดีตย้อนมา วันนี้เราติดอยู่ตรง 3 วันนี้เราต้องคิดว่า 4 จะต้องอยู่อีก 20 ปีต่อไป เพราะไม่ใช่ง่ายๆ เราเริ่มวันนี้แล้วความสำคัญยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แล้วก็แผนการขับเคลื่อนและการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ เราใช้แนวทางประชารัฐไง ที่ผ่านมารัฐก็เป็นผู้ให้ส่วนใหญ่ ประชาชนก็ไม่ค่อยเข้มแข็ง เพราะว่าเขาเคยชินกับการช่วยเหลือ”

นายสมชัย จิตสุชน (สมชัย จิตสุชน,2017:เว็บไซต์) ผู้อำนวยการวิจัยด้านการพัฒนาอย่างทั่วถึง สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) กล่าวกับ 'บีบีซีไทย'ว่า ในเชิงแนวคิด นโยบาย Thailand 4.0 ถือเป็นทิศทางการพัฒนาประเทศที่ถูกต้อง เนื่องจากประเทศไทยต้องการนวัตกรรมเข้ามาช่วยพัฒนา แต่เท่าที่ติดตาม สิ่งที่น่าเป็นห่วงที่สุด คือนโยบายนี้มีภาพกว้าง แต่ขาดรายละเอียด "โดยเฉพาะการพัฒนาคน ที่ยังไม่มีอะไรเป็นชิ้นเป็นอัน ทั้งๆ ที่รัฐบาลบอกว่า ส่วนที่สำคัญที่สุดใน Thailand 4.0 ก็คือคนไทย 4.0 ผมจึงอยากเสนอให้มีการดึงผู้เชี่ยวชาญหรือคนที่มีทักษะสูงเข้ามาทำงานในเมืองไทย เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับคนไทย ให้ดูตัวอย่างจากประเทศสิงคโปร์ที่ดึง experts จากชาติต่างๆ เข้าไปทำงานเป็นจำนวนมาก จนสามารถพัฒนานวัตกรรมของตัวเองได้" นายสมชัยกล่าวเสริมว่า แม้รัฐบาลจะให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีไว้ค่อนข้างมาก ผ่าน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (บีโอไอ) มาช่วยผลักดันนโยบายนี้ ทั้งเรื่องของ Cluster, Super Cluster หรือต่อยอด Eastern Seaboard เพื่อดึงทุนต่างชาติให้เข้ามา แต่ เท่าที่ติดตามข่าว ก็พบว่าภาคเอกชนยังไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร มือถือImage copyright wasawat lukharang /BBc Thai ทั้งนี้ 'บีบีซีไทย' ได้ตรวจสอบข้อมูลพบว่า แม้ตัวเลขคำขอรับการส่งเสริมการลงทุนจากบีโอไอในช่วง 5 ปีหลังจะเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะในยุครัฐบาล คสช. ที่มีนโยบายดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะโครงการที่ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสูง ซึ่งตัวเลขคำขอรับการส่งเสริมการลงทุนทั้งหมด เพิ่มขึ้นเป็น 2.2 ล้านบาท ในปี 2558 จากเพียง 4 แสนล้านบาทในปี 2554เป็นต้น แต่ตัวเลขการลงทุนตรงจากต่างประเทศ (เอฟดีไอ) ที่แท้จริง กลับไม่ได้เพิ่มขึ้นมีลักษณะขึ้นๆ ลงๆ อุปสรรคอื่นๆ ของ Thailand 4.0 ว่า โครงสร้างพื้นฐานยังไม่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรมของตัวเอง ทั้งโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล หรือ Soft infrastructure เรื่องกฎระเบียบต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุนของธุรกิจ ทั้งนี้ ไม่รวมถึงงบประมาณของภาครัฐด้านการวิจัยและพัฒนาที่เพิ่มขึ้นน้อยมาก ขณะที่ภาคเอกชนที่เตรียมพร้อมสำหรับนโยบาย Thailand 4.0 ก็มีเฉพาะบริษัทขนาดใหญ่เท่านั้น ภาครัฐจึงควรเข้าไปช่วยสนับสนุนบริษัทขนาดกลางและขนาดเล็กให้มีศักยภาพเพียงพอต่อการพัฒนาประเทศตามแนวทางนี้

ดังนั้น “ประเทศไทย 4.0” จึงควรมีการเปลี่ยนวิธีการทำที่มีลักษณะสำคัญ คือ เปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิมในปัจจุบัน ไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ ที่เน้นการบริหารจัดการและเทคโนโลยี (Smart Farming) โดยเกษตรกรต้องร่ำรวยขึ้น และเป็นเกษตรกรแบบเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) เปลี่ยนจาก Traditional SMEs หรือ SMEs ที่มีอยู่และรัฐต้องให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ไปสู่การเป็น Smart Enterprises และ Startups บริษัทเกิดใหม่ที่มีศักยภาพสูง เปลี่ยนจาก Traditional Services ซึ่งมีการสร้างมูลค่าค่อนข้างต่ำไปสู่ High Value Services และเปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูง มี 3 กลไกขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 ดังที่ทราบกันดีขณะนี้ ประเทศไทยกำลังเผชิญกับ 3 กับดักสำคัญอันประกอบด้วย (สุวิทย์ เมษินทรีย์,2559:ออนไลน์)

1) กับดักประเทศรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap)

2) กับดักความเหลื่อมล้ำ (Inequality Trap)

3) กับดักความไม่สมดุลของการพัฒนา (Imbalance Trap)

รัฐบาลภายใต้การนำของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา จึงมีความมุ่งมั่นในการนำประเทศให้หลุดพ้นกับดักทั้ง 3 กับดัก พร้อมๆ กับการนำประเทศมุ่งสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน อย่างเป็นรูปธรรม ผ่านโมเดล "ประเทศไทย 4.0" โมเดล "ประเทศไทย 4.0" จะประกอบด้วยกลไกขับเคลื่อน (Engines of Growth) ชุดใหม่ต่อไป

หลักการพัฒนายุคไทยแลนด์ 4.0 จะพัฒนาเพื่อให้เกิดผลจริงต้องมีการพัฒนาวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนา แล้วต่อยอดในกลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย ดังนี้

1. กลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ เช่น สร้างเส้นทางธุรกิจใหม่ (New Startups) ด้านเทคโนโลยีการเกษตร เทคโนโลยีอาหาร เป็นต้น

2. กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ เช่น พัฒนาเทคโนโลยีสุขภาพเทคโนโลยีการแพทย์ สปา เป็นต้น

3. กลุ่มเครื่องมือ อุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ และระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม เช่น เทคโนโลยีหุ่นยนต์ เป็นต้น

4. กลุ่มดิจิตอล เทคโนโลยีอินเตอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับอุปกรณ์ต่างๆ ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสมองกลฝังตัว เช่น เทคโนโลยีด้านการเงิน อุปกรณ์เชื่อมต่อออนไลน์โดยไม่ต้องใช้คน เทคโนโลยีการศึกษา อี–มาร์เก็ตเพลส อี–คอมเมิร์ซ เป็นต้น

5. กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง เช่น เทคโนโลยีการออกแบบธุรกิจไลฟ์สไตล์ เทคโนโลยีการท่องเที่ยว การเพิ่มประสิทธิภาพการบริการ เป็นต้น

จะพัฒนาไทยแลนด์ 4.0 จะต้องพัฒนาประเทศภายใต้โมเดล “ประเทศไทย 4.0”จะสำเร็จใช้แนวทาง “สานพลังประชารัฐ” เป็นตัวการขับเคลื่อน โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ภาคการเงินการธนาคาร ภาคประชาชน ภาคสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยต่างๆ ร่วมกันระดมความคิดผนึกกำลังกันขับเคลื่อน ผ่านโครงการ บันทึกความร่วมมือ กิจกรรม หรือ งานวิจัยต่าง ๆ โดยการดำเนินงานของ ”ประชารัฐ” กลุ่มต่างๆ อันได้แก่ กลุ่มที่ 1 การยกระดับนวัตกรรมและผลิตภัณฑ์การปรับแก้กฎหมายและกลไกภาครัฐ พัฒนาคลัสเตอร์ภาคอุตสาหกรรมแห่งอนาคต และการดึงดูดการลงทุน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน กลุ่มที่ 2 การพัฒนาการเกษตรสมัยใหม่และการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ กลุ่มที่ 3 การส่งเสริมการท่องเที่ยวและไมล์ การสร้างรายได้ และการกระตุ้นการใช้จ่ายภาครัฐ กลุ่มที่ 4 การศึกษาพื้นฐานและพัฒนาผู้นำ (โรงเรียนประชารัฐ) รวมทั้งการยกระดับคุณภาพวิชาชีพ และกลุ่มที่ 5 การส่งเสริมการส่งออกและการลงทุนในต่างประเทศ รวมทั้งการส่งเสริมกลุ่ม SMEs และผู้ประกอบการใหม่ (Start Up) ซึ่งแต่ละกลุ่มกำลังวางระบบและกำหนดแนวทางในการขับเคลื่อนนโยบายอย่างเข้มข้น

4. พุทธศาสนากับการพัฒนาสังคมไทยแลนด์ 4.0

พุทธศาสนามีส่วนทำให้การพัฒนาสังคมไทยเป็นการพัฒนาที่ยังยื่อ ดังมีนักวิชาการได้เรียบเรียงไว้เรื่อง พระพุทธศาสนากับการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) (ชัยอนันต์ สมุทวณิช UNDP, 2541: 57-63.) การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) หมายถึง “การตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่มีผลกระทบในทางลบต่อความต้องการของคนรุ่นต่อไปในอนาคต”

เนื่องจากทุกครั้งที่มีการตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน ต้องมีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลกระทบในทางลบต่ออนาคต การพัฒนาที่ยั่งยืนจึงเป็นแนวคิดในการแก้ปัญหานี้ โดยการพยายามอนุรักษ์ธรรมชาติไว้ในลักษณะที่เป็นส่วนรวมหรือมหภาค คือ หากมีความจำเป็นที่จะดำเนินการให้กระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมในที่ใดที่หนึ่ง ก็จะต้องเสริมสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมในที่อื่นๆ เป็นการชดเชยเพื่อให้ในแง่มหภาคของคุณภาพสิ่งแวดล้อมคงอยู่ได้ดังเดิม การพัฒนาที่ยั่งยืน: การพัฒนายุคโลกาภิวัฒน์

การพัฒนาต้องคำนึงถึงความเป็นองค์รวมในทุกด้าน อย่างสมดุล บนพื้นฐานของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกๆคน เคารพซึ่งกันและกันและสามารถที่จะพึ่งตนเองได้ จนในที่สุด มีคุณภาพที่ดี ขึ้นอย่างเท่าเทียม ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับในปัจจุบันอย่างก้างขว้างว่า แนวทางของการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติ เป็นแนวทางที่ดีที่สุด ที่ทำให้มนุษย์เกิดความสมดุล ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ทางสังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพของมนุษย์เอง แล้วยังต้องยึดหลักคุณธรรมทางศาสนาประกอบด้วย เช่น หลัก**อริยสัจ 4 อิทธิบาท 4 และพรหมวิหาร 4**

การดำเนินชีวิตของคนเราต้องมีการพัฒนาร่างกายและสติปัญญาควบคู่กันไปพร้อมสรรพ ศาสนามีหลักธรรมคำสอนให้ก่อเกิดการพัฒนาทางด้านจิตใจ พระพุทธศาสนามีหลักพุทธธรรมที่สอนเกี่ยวกับการพัฒนาจิตใจคนเราเพื่อเป้าหมายคือความสงบสุข พอมีประเด็นสำคัญดังนี้ 1).ด้านพัฒนาคนให้มีปัญญา คนเรามีองค์ประกอบอยู่หลายประการในส่วนสำคัญที่สุดถือว่าเป็นคุณสมบัติพิเศษสุดคือปัญญา ที่ต้องพัฒนาให้รู้เท่าทัน การพัฒนาปัญญาจะได้ขยายน่านฟ้าของความรู้ที่กว้างไกลมีผลต่อการดำเนินชีวิตคนเราให้อยู่รอดในทุกสถานการณ์ในจุดสูงสุดคือการเข้าถึงพุทธภาวะ 2).ด้านสัจธรรมเพื่อชีวิต เมื่อคนเราได้ศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติของวิถีชีวิตอันเป็นกระบวนการของชีวิตคือ พฤติกรรมสัมพันธ์ กาย จิต และปัญญา ทั้ง 3 ส่วนล้วนอิงอาศัยกันอยู่ เพราะปัญญาจะพัฒนาขึ้นมาแบบไร้จุดหมายไม่ได้ ด้วยทุกอย่างต้องอิงอาศัยกันและกัน พฤติกรรมมีฐานอยู่ที่จิตใจ จิตใจเป็นฐานก่อให้เกิดปัญญา เมื่อจิตใจมั่นคงปัญญาย่อมเกิด โดยเฉพาะเราจะ พัฒนาตนเองตามแนวทางพระพุทธศาสนาหรือ ตามแนวคิดทางพุทธศาสตร์ การพัฒนาตนเป็นการเรียนรู้และการปฏิบัติเพื่อไปสู่ความพอดีหรือการมีดุลยภาพของชีวิต มีความสัมพันธ์อันกลมกลืนระหว่างการดำเนินชีวิตของบุคคล กับสภาพแวดล้อมและมุ่งการกระทำตนให้มีความสุขด้วยตนเอง รู้เท่าทันตนเอง เข้าใจตนเองมากกว่าการพึ่งพาอาศัยวัตถุ จึงเป็นแนวทางการพัฒนาชีวิตที่ยั่งยืน หลักการพัฒนาตนตามแนวพุทธศาสตร์ประกอบด้วยสาระสำคัญ 3 ประการ คือ ทมะ สิกขา และภาวนา (พระเทพเวที ป.อ.ปยุตโต, 2532.) มีเพื่อข้ามพ้นมายาคติเห็นแจ้งในสัจธรรมดังกล่าวได้แก่ **เป็นคนเป็นตัวอย่างที่ดี** ถือว่าเป็นบุคคลมีคุณสมบัติของคนดี ภาษาพระว่า สัปปุริสธรรม 7 (ที.ปา.11/331) ตามหลักธรรม 4 ด้าน คนไปถึงเส้นชัยในชีวิต **มีวิถีชีวิตที่เจริญก้าวหน้า**ได้นั้นมีหลักธรรมแห่งความเจริญในชีวิตคือ จักร 4 (ที.ปา.11/400) ในเส้นทางของความสำเร็จมีหลักอิทธิบาท 4 คนที่รู้จักใช้

รู้จักหาทรัพย์นับว่าเป็นคนมีหลักธรรมเป็นแง่คิดเตือนจิตใจ หลักธรรมอำนวยสุขนั้นคือ ทิฏฐธัมมิกกัตถ 4 (องฺ.อฏฐก,23/144) **เป็นบุคคลที่ควรยึดถือเอามาเป็นแบบอย่าง** คือคนถือหลักธรรมคิหิสุข 4 (องฺ.จตุกฺก. 21/62) ดำรงตนอยู่ด้วยหลักธรรมของผู้ครองเรือน ตามหลักพุทธธรรมมีคำสอนเกี่ยวกับการพัฒนาชีวิตอยู่มากแต่ขอนำเสนอไว้เป็นเพียงตัวอย่างคือ หลักธรรมมีอุปการะมาก 2 (ที.ปา.11/378) ได้แก่ 1.สติ ความระลึกได้ 2 .สัมปชัญญะ ความรู้ตัวทั่วพร้อม มีหลักธรรมอันทำให้งดงาม 2 ประการ (องฺ.ทุก.20/410) มี 1.ขันติ ความอดทน 2.โสรัจจะ ความสงบเสงี่ยม ทำให้คนเต็มคน เพื่อให้สังคมคนเราอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขจึงต้องปฏิบัติตามหลักศีลธรรม 5 (ที.ปา. 11/286) มีชีวิตต้องการเป็นอยู่ตลอด จะมีชีวิตรอดได้ด้วยการศึกษา ในภาษาพระว่าหลักอริยมรรคมีองค์ 8 โดยภาพรวมก็คือ ศีล ได้แก่ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีวะ ส่วน สมาธิ ได้แก่ สัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ และท้ายสุดคือปัญญา ได้แก่ สัมมาทิฏฐิ และสัมมาสังกัปปะ การพัฒนาตามกระแสธรรมเหล่านี้ถือว่าเป็นแก่นสารทางพุทธธรรม เพื่อพัฒนาตนเองให้หลุดพ้นเป็นอิสระ ตามหลักพุทธธรรมที่มีการพัฒนาไปถึงเส้นชัยคือนิพพาน (ดร. อุทัย(ยูมิ) เอกสะพัง,2560:เว็บไซน์)

พระเทพเวที (ป.อ.ปยุตโต) เสนอวิธีการที่จะพัฒนาตนไปสู่วิถีชีวิตที่ดีงาม เรียกว่า "รุ่งอรุณแห่งการพัฒนาตน" ไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. รู้จักเลือกหาแหล่งความรู้และแบบอย่างที่ดี ได้แก่ การรู้จักใช้สติปัญญาในการวิเคราะห์ พิจารณาในการเลือก เริ่มจากการเลือกคบคนดี เลือกตัวแบบที่ดี เลือกบริโภคสื่อและข่าวสารข้อมูลที่มีคุณค่า เรียกว่าความมีกัลยานมิตร (กัลยานมิตตา)

2. รู้จักจัดระเบียบชีวิต มีการวางแผนและจัดการกิจการงานต่างๆ อย่างมีระบบระเบียบ เรียกว่าถึงพร้อมด้วยศีล (ศีลสัมปทา)

3. ถึงพร้อมด้วยแรงจูงใจให้สร้างสรรค์ มีความสนใจ มีความพึงพอใจ มีความต้องการจะสร้างสรรค์กิจการงานใหม่ๆ ที่เป็นความดีงามและมีประโยชน์ เรียกว่า ถึงพร้อมด้วยฉันทะ (ฉันทสัมปทา)

4. มีความมุ่งมั่นพัฒนาตนให้เต็มศักยภาพ ผู้มีความเชื่อในตนว่าสามารถจะพัฒนาได้ จะมีความงอกงามถึงที่สุดแห่งความสามารถของตน เรียกว่า ทำให้ตนให้ถึงพร้อม (อัตตสัมปทา)

5. ปรับเจตคติและค่านิยมให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตที่ดีงาม เอื้อต่อการเรียนรู้ ทำให้สติปัญญางอกงามขึ้น เรียกว่า กระทำความเห็นความเข้าใจให้ถึงพร้อม (ทิฏฐิสัมปทา)

6. การมีสติ กระตือรือร้น ตื่นตัวทุกเวลา หมายถึง การมีจิตสำนึกแห่งความไม่ประมาท เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของชีวิตและสภาพแวดล้อม เห็นคุณค่าของเวลาและใช้เวลาอย่างคุ้มค่า เรียกว่า ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท (อัปปมาทสัมปทา)

7. รู้จักแก้ปัญหาและพึ่งตนเอง จัดการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีความคิดวิจารณญาณตามเหตุปัจจัยด้วยตนเอง เรียกการคิดแบบนี้ว่า โยนิสโสมนสิการ (โยนิโสมนสิการสัมปทา)

การพัฒนาตนเองตามแนวพุทธศาสตร์ เน้นที่การพัฒนาจิตใจ ทำใจให้สงบ บริสุทธิ์ โดยการทำสมาธิหรือวิปัสสนา (พระเทพเวที (ป.อ.ปยุตโต,2532:ออนไลน์) พระพุทธศาสนาก็เริ่มสูญเสียบทบาทที่มีต่อการพัฒนาประเทศอย่างที่เคยเป็นมา เนื่องจากสังคมไทยไปต้อนรับวัฒนธรรมตะวันตก สังคมไทยเริ่มมีปัญหามากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการรับเอาความเจริญก้าวหน้าแบบตะวันตกเข้ามา ทั้งนี้เพราะสังคมไทยไม่ได้มีภูมิหลังและรากฐาน

ความเจริญทางสังคมอุตสาหกรรม และไม่มีวัฒนธรรมอุตสาหกรรมแบบตะวันตก ทำให้สังคมไทยมีสภาพที่นักวิชาการเรียกว่า “ทันสมัยแต่ไม่พัฒนา-modernization without development" กระบวนทัศน์ในการพัฒนาประเทศภายใต้ “ประเทศไทย 4.0” เป็นอีกนโยบายหนึ่งที่เป็นการวางรากฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาว เป็นจุดเริ่มต้นในการขับเคลื่อนไปสู่การเป็นประเทศที่มั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน ตามวิสัยทัศน์รัฐบาล เป็นรูปแบบที่มีการผลักดันการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ การปฏิรูปการวิจัยและการพัฒนา และการปฏิรูปการศึกษาไปพร้อมๆ กันเป็นการผนึกกำลังของทุกภาคส่วนภายใต้แนวคิด “ประชารัฐ” ที่ผนึกกำลังกับเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจ การวิจัยพัฒนา และบุคลากรทั้งในและระดับโลก นี่เป็นแนวคิดทิศทางการพัฒนาประเทศเพื่อก้าวเข้าสู่โมเดล “ประเทศไทย 4.0” ของรัฐบาลในปัจจุบัน จะเป็นได้จริงแค่ไหนไม่ใช่คอยติดตามอย่างเดียว แต่ต้องช่วยกันทุกฝ่าย คนละไม้คนละมือตามภารกิจโดยเฉพาะคนในวงการศึกษา คิดว่านี่เป็นแสงสว่างจ้าทีเดียวที่จะทำให้ไทย หลุดพ้นจาก”ประเทศกำลังพัฒนา” กลายเป็น “ประเทศพัฒนาแล้ว” อย่างแท้จริงซักที

ประเทศไทย 4.0 หรือ Thailand 4.0 นับเป็นกระแสที่ได้รับการกล่าวถึง และวิเคราะห์ในแง่มุมต่าง ๆ อย่างมากมาย ทั้งนี้คงเนื่องมาจากเป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายของรัฐบาล ที่จะขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่เป้าหมาย “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นโยบายที่จะเปลี่ยนเศรษฐกิจแบบเดิมไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เมื่อมองถึงพัฒนาการของสังคมไทย ผ่านความเป็นประเทศไทย 1.0 2.0 และ 3.0 ซึ่งถูกกำหนดแนวทางการพัฒนาด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาตั้งแต่ พ.ศ. 2504 จะพบว่า แม้ว่าในบางช่วงของแผนจะประสบความสำเร็จในการพัฒนา เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในแผนฉบับแรก ๆ และการสร้างความเจริญเติบโต และรักษาอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพในแผนฉบับที่ 6-7 แต่ปัญหาที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของการพัฒนาสังคมไทย ก็คือ การพัฒนาคนให้มีศักยภาพในการที่จะพัฒนาประเทศ จะเห็นได้ว่า ในแผนฉบับที่ 8 เป็นต้นมา จะเน้นการพัฒนาที่มุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาคนให้มีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งการพัฒนาที่บูรณาการแบบองค์รวม เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

เมื่อพิจารณาในแง่มุมของพระพุทธศาสนาในฐานะสถาบันหลักหนึ่งในสังคมไทย ที่ได้เข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาสังคมไทย ก็จะพบว่า ในอดีตพระพุทธศาสนาประสบความสำเร็จในการสร้างความอยู่ดีมีสุขให้กับสังคมไทย จนคนไทยมีลักษณะนิสัยที่เด่นชัด คือ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ชอบสนุกและชอบทำบุญ ซึ่งนับเป็นความวิเศษอย่างหนึ่งของวัฒนธรรมไทย ที่สามารถบูรณาการความสนุกกับแนวคิดทางพระพุทธศาสนาในเรื่องบุญเข้าด้วยกัน ดังปรากฏในประเพณีต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นงานบวชนาค งานแต่งงาน งานวันสงกรานต์ เป็นต้น

เมื่อสังคมไทยได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งการพัฒนาที่เน้นวัตถุตามแบบอย่างตะวันตก พระพุทธศาสนาก็เริ่มสูญเสียบทบาทที่มีต่อการพัฒนาประเทศอย่างที่เคยเป็นมา เนื่องจากสังคมไทยไปต้อนรับวัฒนธรรมตะวันตก สังคมไทยเริ่มมีปัญหามากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการรับเอาความเจริญก้าวหน้าแบบตะวันตกเข้ามา ทั้งนี้เพราะสังคมไทยไม่ได้มีภูมิหลังและรากฐานความเจริญทางสังคมอุตสาหกรรม และไม่มีวัฒนธรรมอุตสาหกรรมแบบตะวันตก ทำให้สังคมไทยมีสภาพที่นักวิชาการเรียกว่า “ทันสมัยแต่ไม่พัฒนา-modernization without development" คือการที่ประเทศไทยมีความทันสมัยจริงแต่ภายนอก แต่ในเนื้อหาแล้วไม่ได้พัฒนาให้เกิดขึ้นในสังคมของตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นระบบการศึกษา การเมืองการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ เป็นต้น ดังมีนักปราชญ์คือ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) วัดญาณเวศกวัน ได้วิเคราะห์ไว้ว่า การที่

สังคมไทยได้รับเอาความเจริญแบบตะวันตกเข้ามา ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ระบบอุตสาหกรรม ทำให้สังคมไทยรับเอาความเจริญตามแบบอย่างตะวันตกอย่างเต็มที่ แต่การรับเอาวัฒนธรรมดังกล่าวนั้น ไม่สอดคล้องกับภูมิหลังของสังคมไทย เพราะคนไทยมักจะรับในเข้ามาในแง่ของการเสพบริโภค หรือรับเอาแต่สิ่งที่เป็นเครื่องอำนวยความสะดวกสบาย ทำให้คนไทยที่แต่เดิมมีวัฒนธรรมแบบเกษตรกรรม และมีความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายอยู่แล้ว กลับเสพติดความสบายจากวัฒนธรรมตะวันตกมากยิ่งขึ้นและกลายเป็นคนมักง่ายมากยิ่งขึ้น โดยขาดพื้นฐานของวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมอุตสาหกรรมที่เป็นวัฒนธรรมแห่งการใฝ่รู้และสู้สิ่งยาก (ธนภณ สมหวัง.ผศ.,(2560:ออนไลน์)

นอกจากนี้แล้ว ลักษณะเดิมของสังคมไทยที่มีวัตถุพรั่งพร้อม (ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว) ไม่มีความบีบรัดทางเศรษฐกิจ มีความเป็นอยู่ที่สุขสบาย เพราะมีวัตถุเสพบริโภคที่พรั่งพร้อมที่จะบำรุงบำเรอร่างกาย ลักษณะเช่นนี้ไปกันได้ด้วยดีกับการรับเอาเทคโนโลยีจากต่างชาติ ที่เข้ามาพร้อมกับกระแสบริโภคนิยม และสอดคล้องกับกระแสความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ในสังคมไทยที่มีมาแต่เดิม เกิดเป็นวัฒนธรรมเทคโนโลยีผสานไสยศาสตร์ คือการพึ่งพาสิ่งภายนอก โดยที่ไม่ต้องลงมือทำการ สังคมไทยจึงเป็นสังคมที่รอผลดลบันดาล พึ่งพาอำนาจภายนอกต่าง ๆ สังคมไทยจึงตกอยู่ในสภาพความอ่อนแอ ขาดความเข้มแข็งที่จะไปพัฒนาประเทศ นั่นก็คือการสร้างคนไทยให้มีจิตใจวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ อันเป็นลักษณะของความใฝ่รู้ รักความจริง ชอบเหตุผล นิยมปัญญา ชอบค้นคว้า แสวงหาสืบสาว ตรวจสอบ และการทดลองจนค้นพบความจริง และจิตใจของนักเทคโนโลยีที่ใฝ่สร้างสรรค์ และจิตใจแห่งนักอุตสาหกรรมที่เพียรบากบั่นสู้สิ่งยากนอกจากจะต้องหันมาสร้างวัฒนธรรมแห่งความใฝ่รู้สู้สิ่งยากแล้ว ท่านยังเห็นว่า คนไทยยังจะต้องมีวัฒนธรรมแห่งการมองกว้าง คิดไกล และใฝ่รู้ อีกด้วย นั่นก็คือ คนไทยจะต้องไม่มองเห็นเฉพาะประโยชน์ของตัวเอง ของพวกพ้อง หรือมองเห็นเฉพาะประโยชน์เฉพาะหน้าเท่านั้น แต่จะต้องมองให้กว้างออกไปในสังคม โลก และธรรมชาติ ซึ่งมิได้จำกัดขอบเขตอยู่กับเพียงสังคมใดสังคมหนึ่ง และจะต้องมองในลักษณะของการสร้างสรรค์วัฒนธรรมอีกด้วย นั่นคือ การที่จะสร้างสรรค์ได้จะต้องมีความใฝ่รู้ในสิ่งต่างๆ อยู่เสมอ

สิ่งที่สังคมไทยจะต้องดำเนินการอีกประการหนึ่งก็คือ การรักษาวัฒนธรรมแห่งเมตตาให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ได้แก่ การรักษาความมีน้ำใจ ความรัก ความปรารถนาดี การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือกันต่างๆ ตลอดจนการนับถือกันเป็นพี่น้อง เป็นต้น อันเป็นพื้นเพภูมิหลังของสังคมไทยมาแต่เดิม ในขณะเดียวกัน สังคมไทยก็จะต้องพัฒนาวัฒนธรรมในการแสวงปัญญา คือ ความใฝ่รู้ เข้าถึงความจริง และการคิดหาทางแก้ไขปัญหาในสิ่งต่างๆ เพื่อที่จะสามารถดำรงสังคมอยู่ได้ในโลกแห่งการแข่งขันในปัจจุบัน การที่คนไทยจะก้าวไปสู่ทิศทางที่กำหนดไว้ได้นั้น ท่านเห็นว่า “คนไทยจะต้องมีปัญญาที่เข้มแข็ง จะมองเรื่องอะไรต้องมองให้ชัด จะศึกษาอะไรต้องให้รู้เข้าใจชัด โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนของเรา จะต้องให้เขาพัฒนาตัวขึ้นมาชนิดที่ได้ปัญญาที่แท้ ไม่ใช่อยู่แค่สักแต่ว่าความโก้ แต่จะต้องกระจ่าง แจ่มแจ้ง เรียนรู้อะไรต้องชัดเจน ให้เกิดปัญญาที่แท้จริง แล้วเราก็จะมาช่วยแก้ปัญหาสร้างสรรค์สังคมได้จริง สังคมก็จะเดินหน้าไปได้”

5. โดยสรุป

สังคมไทยได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งการพัฒนาที่เน้นวัตถุตามแบบอย่างตะวันตกจนขาดหลักการพัฒนาทางพระพุทธศาสนาที่แท้จริงต้องใช้ คำว่าการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) เป็นการสื่อถึงคนเรายุคปัจจุบันและคนรุ่นต่อไปในอนาคตด้วย เป็นการพัฒนาท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่ก้าวไปกับระบบเทคโนโลยีและกลไกของการตลาด อันก่อเกิดการแสวงหาอำนาจเพื่อครอบงำผลประโยชน์ของอีกฝ่ายในการแข่งขัน ไม่ว่าจะเป็นประชาสังคม (Civil Society) หรือรัฐประชาชาติ (Nation State) ก็ตาม แต่การเข้ามามีอิทธิพลนั้นชาวโลกก็ยังต้องการระบบบริหารแบบ Good Governance อยู่ดี

จะเห็นได้ว่าพระพุทธศาสนาก็เริ่มสูญเสียบทบาทที่มีต่อการพัฒนาประเทศอย่างที่เคยเป็นมา เนื่องจากสังคมไทยไปต้อนรับวัฒนธรรมตะวันตก สังคมไทยเริ่มมีปัญหามากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการรับเอาความเจริญก้าวหน้าแบบตะวันตกเข้ามา ทั้งนี้เพราะสังคมไทยไม่ได้มีภูมิหลังและรากฐานความเจริญทางสังคมอุตสาหกรรม และไม่มีวัฒนธรรมอุตสาหกรรมแบบตะวันตก ทำให้สังคมไทยมีสภาพที่นักวิชาการเรียกว่า “ทันสมัยแต่ไม่พัฒนา-modernization without development" กระบวนทัศน์ในการพัฒนาประเทศภายใต้ “ประเทศไทย 4.0” เป็นอีกนโยบายหนึ่งที่เป็นการวางรากฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาว เป็นจุดเริ่มต้นในการขับเคลื่อนไปสู่การเป็นประเทศที่มั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน ตามวิสัยทัศน์รัฐบาล เป็นรูปแบบที่มีการผลักดันการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ การปฏิรูปการวิจัยและการพัฒนา และการปฏิรูปการศึกษาไปพร้อมๆ กันเป็นการผนึกกำลังของทุกภาคส่วนภายใต้แนวคิด “ประชารัฐ” ที่ผนึกกำลังกับเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจ การวิจัยพัฒนาและบุคลากรทั้งในและระดับโลก นี่เป็นแนวคิดทิศทางการพัฒนาประเทศเพื่อก้าวเข้าสู่โมเดล “ประเทศไทย 4.0” ของรัฐบาลในปัจจุบัน จะเป็นได้จริงแค่ไหนไม่ใช่คอยติดตามอย่างเดียว แต่ต้องช่วยกันทุกฝ่าย คนละไม้คนละมือตามภารกิจโดยเฉพาะคนในวงการศึกษา คิดว่านี่เป็นแสงสว่างจ้าทีเดียวที่จะทำให้ไทย หลุดพ้นจาก ”ประเทศกำลังพัฒนา”กลายเป็น “ประเทศพัฒนาแล้ว” อย่างแท้จริง

ดังนั้น การพัฒนาสังคมไทยที่จะก้าวไปสู่การเป็น “ประเทศไทย 4.0 “ เพื่อพัฒนาประเทศให้มีศักยภาพเพื่อก้าวไปสู่การแข่งขันกับนานาชาติ หรือการที่จะก้าวไปสู่การเป็นผู้นำในเวทีโลก จึงจำเป็นที่จะต้องนำเอาหลักธรรมและแนวคิดทางพระพุทธศาสนามาปรับใช้ อย่างน้อยก็จะต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมใหม่ โดยหันมาเน้นในการสร้างวัฒนธรรมทางด้านจิตใจไม่ใช่ส่งทางด้านวัตถุจนมากเกินไป โดยใฝ่หาความรู้และสู้สิ่งที่ยาก ซึ่งวัฒนธรรมดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้นั้น ก็ด้วยการศึกษาหรือพัฒนาคน พัฒนาตน พัฒนางานตามหลักพระพุทธศาสนา ให้มีคุณภาพและศักยภาพนั่นเอง

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

References

Chanocha, P. lui phatthanā prathēt sū yuk thailǣn . 2016 (wepsai) lǣng mā̆chāk http : / / www . manager . co . th / Politics / Viewnews . aspx sūpkhon mūa wan thī sip Singhākhom sǭngphanhārǭ̄ihoksip‘et

Chitsuchon, S. bot wikhrǫ : thailǣn sī . sū wisaithat chāt thī yang khāt rāila‘īat hok Makarākhom 2017. (wepsai) lǣng mā̆chāk http : / / www . bbc . com / thai / thailand - 38527250.

Eksaphang Uthai (yumi) phra phut sātsanā kap kānphatthanā thī yangyūn (wepsai) lǣng thīmā : https : / / www . gotoknow . org / posts / sīsǣnc̆hetmūnkāorǭ̄isiphok sūpkhon mūa wan thī sāmsip Singhākhom sǭngphanhārǭ̄ihoksip‘et

Maliwan, P. læ Malathong, S. , (2007) . prawattisāt phra phut sātsanā , (Krung Thēp MahāNakhǭn : rongphim kān Phim khrang thī 10, Krung Thēp Mahā Nakhǭn : sahathammik , . rongphim c̆harœ̄n ‘aksǭn sātsanā , .

Mesinsi, S. " sām konkai khapkhlūan prathēt Thai 4.0 sipkāo Phrutsaphākhom sǭngphanhārǭ̄ihāsipkāo (wepsai) lǣng mā̆chāk https : / / www . facebook . com / drsuvitpagefref = nf & pnref = story sūpkhon mūa wan thī sip Makarākhom sǭngphanhārǭ̄ihoksip‘et

Metinsi, S. (1998) " prathēt Thai 4.0 " sāng sētthakit mai bǭrisat sukhum læ but c̆hamkat , .

Phrakhrusophonpariyatsuthi (sī batra thirathom) , thritsadī ratthasāt nai phra traipidok , Phim khrang thī 2, Phayao

Phrathampidok (Pǭ.‘Ǭ. tō) , (2000) . khwāmsamkhan khǭng phra phut sātsanā nai thāna pen sātsanā prac̆ham chāt , phim khrang thī 10, (Krung Thēp Mahā Nakhǭn : sahathammik , .

Phrathep Wethi (ป.อ.ปยุตโต, 1989) kānphatthanā ton‘ēng Their own development (wepsai) lǣng mā c̆hāk http : / / theirowndevelopment . blogspot . com / sǭngphansipsām / c̆het / blog - post % 8604. sūpkhon mūa wan thī sǭng krakatākhom sǭngphanhārǭ̄ihoksip‘et

Rop ditœ danely. bot wikhrǫ : thailǣn sī . sū wisaithat chāt thī yang khāt rāila‘īat hok Makarākhom 2017. (wepsai) lǣng mā̆chāk http : / / www . bbc . com / thai / thailand - 38527250.

Samutwanit, C. , (2002) . UNDP , Public Sector Management , Governance , and Sustainable Development (New York , nungphankāorǭ̄ikāosiphā) , nai pracha rat kap kān plīanplǣng , Krung Thēp Mahā Nakhǭn : .

Somwang, T. phut sātsanā kap kānphatthanā thailǣn sī . sū . 2017. (wepsai) lǣng thīmā www . bangkokbiznews . com / blog / detail / sūpkhon mūa wan thī Singhākhom

Thokhan, K., (2002) . phut sātsanā kap sangkhom læ watthanatham Thai , Krung Thēp Mahā Nakhǭn : o.s. phrinting hao .